

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK AİLELERİNİN YENİ MEDYA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ

Nebiye KONUK
Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, KKTC
nebiye.konuk@kisbu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-2046-11-33>

Hicran Özlem ILGIN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
hicranilgin@comu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0549-0710>

ÖZ

Teknolojinin dönüştürmeye başladığı toplumsal yaşam, yaşam tarzları, aile yapıları sosyal bilimciler için yeni bir çalışma alanı olarak gözükmektedir. Bu kapsamda yeni medya ve toplumsal değişiklikler arasındaki ilişkileri çözümlenmeye yönelik araştırmaların sayısı artmaya başlamıştır. Bu süreçte toplumun en küçük birimi aile, yeni medya ile birlikte yeni kavramları anlam dünyasında konumlandırma, içselleştirme sürecini yaşamaktadır. Yapılacak çalışmalara bir ışık tutacak olan bu araştırmada; Almanya'da yaşayan Türk ailelerin yaşam biçimleri ile yeni medya arasındaki ilişki ele alınacaktır. Araştırmada, toplumsal yaşamlara dahil olan yeni uygulamaların yaşam biçimlerinde ne gibi dönüşümlere sebep olduğu ve ailelerin yeni medya ile değişen davranış biçimlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya bölgesinde yaşayan 10 katılımcı ile odak grup gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları 2019 yılında gerçekleşen "Yeni Medya ve Aile Çalıştayı" çerçevesinde gerçekleşen çalışma gruplarının konuları ele alınarak hazırlanmıştır. Sorular görüşme sırasında katılımcılara sorulmuş ve cevaplar ses kaydına alınmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen verilerle gerçekleştirilen analizler, Almanya'da yaşayan Türk ailelerin geleneksel yaşam biçimleri ile yeni medya uygulamaları arasında aile içi düzende bir denge aradığını ortaya koymaktadır. Bu noktada; aileler yeni medya uygulamalarından uzak değil iken diğer yandan aile içi geleneklerinden ve uyguladıkları davranış biçimlerinden de vazgeçmek istememektedirler.

Anahtar Kelimeler: Dijital İletişim, Yeni Medya, Aile, Almanya'daki Türkler.

INVESTIGATION OF NEW MEDIA USAGE OF TURKISH FAMILIES LIVING IN GERMANY

ABSTRACT

For social scientists; life styles, family structures, social life transformed by technology seem to be a new field of study. In this context, the number of researches to analyze the relations between new media and social changes started to increase. In this process, the family, which is the smallest unit of the society, lives in the process of positioning and internalizing new concepts together with the new media. In this research which will shed a light on the works to be done; The relationship between the life styles of the Turkish families living in Germany and the new media will be discussed. In the research, it is aimed to reveal what kind of transformations in the life styles of new practices that are included in social lives and the changing behavior of families with new media. In this context, the focus group was held with 10 participants living in the North Rhine-Westphalia region of Germany.

Submit Date: 23.04.2019, Acceptance Date: 24.08.2019, DOI NO: 10.7456/10904100/005

533

Research Article - This article was checked by Turnitin

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

The interview questions were prepared by discussing the topics of the working groups held within the framework of the “New Media and Family Workshop en held in 2019. The questions were asked to the participants during the interview and the answers were recorded. The results of the interviews revealed that Turkish families living in Germany sought an equilibrium between the traditional life styles and the new media practices. In other words, families do not want to give up their domestic traditions and behaviors they apply while they are not far from new media practices.

Keywords: *Digital Communication, New Media, Family, Turks in German.*

GİRİŞ

En küçük toplumsal birim olan aile bilindiği gibi toplumsal yapının özelliklerini taşıması açısından önem arz eder. Değişen dünya koşullarıyla geleneksel aile yaşantısındaki rol dağılımından iletişim biçimine kadar birçok husus dönüşmeye başlamıştır. Dönüşümün yeni medya ile ilişkili olabilecek yönleri oldukça farklı başlıklarda toplanabilir ki bunlar yeni iletişim biçimleri, davranış biçimleri, tüketim biçimleri, boş zaman değerlendirme biçimleri ve hatta eğitim tarzları ve benzeri şekilde sıralanabilir. Şüphesiz böyle bir konuda çalışma yaparken ana amaç yeni medya kullanımının zararlı ve uzak durulması gereken bir eğilim olduğunu söylemekten ziyade mevcut değişim ve dönüşümleri resmetmek, yorumlamak ve anlamaya çalışmaktır. Her şeyden önce bireylerin sosyalleşme sürecinin başladığı ilk kurum olan ailenin sosyalleşme tarzı üzerindeki etkilerini ele almak gerekir. Yeni medya teknolojilerinin yaşamımıza girişi ile dijital bir iletişim aracı olarak her şeyden önce yerini alan ve iletişim biçimlerini dönüştüren bu gelişmeler araştırmacılar için geniş bir çalışma alanı oluşturmaktadır. Gelişmeler bir yandan iletişimde gerçekleşen hızın artışı ile olumlanırken diğer yandan değişen toplumsal yapılara, aile içi iletişim biçimlerine ve hatta yeni oluşan arkadaşlık biçimlerine kadar eleştirilmektedir (Öztürk ve Talas, 2015: 101).

Her ne kadar iletişim sorunlarına ve yalnızlaşmaya sebebiyet verse de internet ve yeni medya kullanımının önemi giderek artmaktadır. Gerek internetin gerekse yeni medya kullanımının etkin kullanımla bilgi keşfi ve paylaşımına uygun pedagojik araçlar olarak nitelendirildiği söylenebilir. Uygun pedagojik araç olarak kullanımında ise aile iletişimi büyük önem taşımaktadır (Demir, 2016: 44). Bu bağlamda bu araştırma ile Almanya’da yaşayan Türk ailelerin yeni medya teknolojilerini yaşamlarında nerede konumlandırıldığı incelenecektir. Diğer bir değiş ile yeni medya teknolojilerinin yaşamlarında varoluşu ile değişenler, gelişenler, yeni ortaya çıkanlar değerlendirilecektir. İncelemenin çerçevesi oluşturulurken odak grup görüşmesi çalışması ile derinlemesine görüşme yapmak hedeflenmiş bu bağlamda ileride gerçekleştirilecek daha kapsamlı çalışmalara veri oluşturulacağı düşünülmüştür. Çalışma Almanya’nın Kuzey Ren-Vestfalya bölgesinde yaşayan 10 katılımcı ile odak grup görüşmesi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan yeni medya kullanıcılarının kendi söylemleri ile kullanım tarzlarını ve dönüşümü nasıl ifade ettiği de yeni çalışmalara ışık tutacaktır. Bilindiği gibi bu konuda yapılan bazı araştırmalarda deneklerin kendilerini algılayışları ile diğerleri hakkındaki algıları arasında da önemli farklar bulunduğu ifade edilmektedir (Çakır ve Çakır, 2012: 679). Bu noktada yeni medya teknolojilerinin yaygınlaşması ile Almanya’da yaşayan Türklerin aile yaşamındaki değişiklikleri nasıl ifade ettikleri önem arz etmektedir.

YENİ MEDYA VE AİLE

Sosyalleşme sürecinde aile, çocuğun toplumda yer edinmesini, yeteneklerini keşfetmesini sağlar ve ahlaki değerler, kültürel değerler aktarımı da aile içinde gerçekleşir. Şüphesiz bu süreçte en önemli etken de aile içi iletişim olarak karşımıza çıkar. Sağlıklı bir aile iletişiminin sağlıklı bireyler meydana getireceği genel olarak kabul gören bir yaklaşımdır. Model olarak ebeveyn, çocuğun sağlıklı bir birey olmasının temelinde yer alır. İşte tam bu noktada tartışılması gereken de değişen geleneksel aile rol modelleri ile iletişimin ne yönde dönüşmeye başladığıdır. Bu noktada bir dönüşüm etkeni olarak teknolojinin ele alınması zaruridir.

Vazgeçilmez bir unsur olarak teknoloji sayısız imkânlar sunarak avantaj ve dezavantajlarıyla tartışılmaya başlanmıştır. Burada en ilgi çekici olan, teknolojinin dezavantajlarının daha çok soyut bağlamda ele alınabilecek değerler ve ahlaki yapıyla ilişkili dönüşümdür. Şöyle ki aileler kendisinden bağımsız olarak değer aktarımını yapabilecek bir güç karşısında zayıf düşmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin sonucunda, gençlerin oluşturduğu topluluklar anlamlı ve önemli değişimler yaşamaktadır. Gençler çok boyutlu bir iletişim modeli geliştirmiş, iletişim ve bilişim teknolojisini kendi ihtiyaçlarına uyarlayan bir topluluk olmuşlardır. Basit kullanıcılar değildirler. Kendilerine aktif ve katılımcı bir çevre yaratmışlardır. Teknoloji pazarının eğilimleri gençler tarafından yönlendirilmektedir. Gençlerin yarattıkları bu çevreye karşı aile ve öğretmenler ise oldukça etkisiz ve güçsüz durmaktadır (Akar, 2016: 148-149). Bu bağlamda yeni medya teknolojileri ekseninde kullanıcılar ne denli etkisizdir sorusunu sormak gereklidir. Gençler yeni uygulamaları yeni kullanım alanlarını daha hızlı kavramaktadır ki bu noktadan hareketle ebeveynlere bu çerçeveyi hızlıca kavrama görevi düşmektedir.

Olumlu etkiler bakımından teknoloji ele alındığında çocukların soyutlama yeteneklerini geliştirmekte, yaratıcılık ve eleştirel düşünme potansiyellerini arttırmaktadır. Bununla birlikte bağımlılık riski ve çocuğun sürekli sanal ortamda bulunmak istemesi aileleri çoğu zaman endişelendirmektedir. Sosyal ağlar ile sanal arkadaş edinme isteği çocuğu internet ortamına bağımlı bir hale getirebilmektedir (Kırık, 2014: 341). O halde yeni medya teknolojilerini olumlarken diğer yandan korumacı ve önlemlerle dolu diğer bir dünyanın varlığından da söz etmek gerekmektedir. Aileler hem teknolojinin avantajlarını değerlendirmek istemekte diğer yandan çocuklarını korumak için bir ağ oluşturmaya çalışmaktadır.

Teknolojinin eğitim açısından kullanımının yaygınlaştığı, yeni öğrenme teknikleri yeni jenerasyon için değişimi çağırılmaktadır bu noktada yabancı dil eğitimi, ders desteği, bilgiye kolay ve hızlı ulaşma büyük avantajlar sağlamaktadır. Ancak internetin yararlı amaçlar dışında yoğun ve aşırı kullanımı, internet bağımlılığı, depresyon, sanal zorbalık vakalarının oluşması, aile ve arkadaş ilişkilerinden uzaklaşma, ders başarısında düşme ve okul devamsızlıklarında artışa da yol açabilmektedir. Bu noktada gençlerin bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır (Akar, 2016: 148-149). Elbette bu noktada gençleri bilinçlendirmek için gereken medya okuryazarlığı desteğinin de gerçekleştirilmesi önem kazanmaktadır. Diğer yandan bugün ilköğretim seviyesinden başlayarak dijital uygulamalar üzerinden gerçekleşen ders anlatımları, konu özetli çalışmalar, çözümlü testleri içeren uygulamaların varlığından da söz etmek gerekmektedir bu bağlamda dijital uygulamalar üzerinden eğitimin de günümüzde önemi bilinmektedir. Ayrıca bugün ülkemizde dahi Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Bilim Sanat Merkezleri sınavları tabletler üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmekte yaşları 8-10 arasında değişen öğrenciler bu sınavlara girmektedir.

Yeni medya kitle izleyicisini bireysel kullanıcı olarak da kapsayabilen, kullanıcıların içeriğe veya uygulamalara farklı zaman dilimlerinde ve etkileşim içerisinde erişebildikleri sistemler olarak tanımlanmaktadır (Geray, 2003: 20). Yirminci yüzyılın sonlarına doğru farklı medya teknolojileri ve iletişim biçimleri tek bir platformda bütünleşmeye başlamış ve bunun sonucunda yeni medya adı verilen yeni bir iletişim ortamı doğmuştur (Aydoğan ve Başaran, 2012: 213). Yeni medya bu hızlı gelişimi ile iletişim alanlarının hemen hemen her yanını sarmış ve aile üzerinde yeni etkileşimler bu bağlamda yeni araştırmalar yapılmasına ortam sağlamıştır. Yapılan araştırmalar dijital iletişim ile yok olan sosyal alanlardan bahsederken diğer yandan yeni sosyal alanlar ve bu alanların olumsuz getirilerini kayıt altına almaktadır.

Bugün masaüstü bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler, akıllı televizyonlar ve bu gibi yeni aletler ile gerçekleşen iletişim modelleri dijital iletişim teknolojilerini oluşturmaktadır (Müyesseroğlu, 2018). Dijital iletişim yaşamın her anını saran bir noktaya ulaşmaktadır. Telefonlardan gönderilen mesajlar, sosyal medya uygulamalarında gerçekleşen anlık paylaşımlar, yapılan paylaşımlara gerçekleşen etkileşimler dijital iletişim sınırlarında bulunan alanın sadece küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Dijital iletişim uygulamaları bugün ailenin kendi içinde çekirdek üyeleriyle

dahi kolay iletişime geçme için tercih ettiği bir alanı teşkil etmektedir. Şüphesiz dünyada yaşanan değişimler eş zamanlı olarak hem Türkiye’de hem de Almanya’da yaşayan Türkler açısından da söz konusudur. Ancak toplumsal yapı farklılıklarının farklı tezahürlerinin olabileceği göz önüne alındığında Almanya’da yaşayan Türk ailelerin göç başlangıcına ve mevcut konumlarına değinmek yerinde olacaktır.

ALMANYA’DA YAŞAYAN TÜRKLER

Türkiye’den Almanya’ya 1960’lı yılların başında göç etmeye başlayan ve zamanla burada kalıcı hale gelen Türklerin bu süreçte yaşadığı sorunlar, çok sayıda araştırma için konu oluşturmuştur. Almanya’da yaşayan Türklerin yaşam tarzlarından, eğitim, uyum, problemlerine kadar pek çok konuda çalışmalar bulunmaktadır. Örnek olarak Cengiz Kanık’ın Almanya’da Türkiye’deki göçmenlere karşı tutumunu inceleyen çalışması ve Mehmet yalçın Yılmaz’ın Almanya’da yaşayan Türklerin dil eğitimi ve dil sorunlarına ilişkin çalışmaları verilebilir (Kanık, 2017; Yılmaz, 2014) ve Almanya’da yaşayan Türklerin sorunlarına ilişkin çalışmaların pek çoğuna literatürde ulaşılabilir. 1960’lı yılların başında, Türkiye’den yurt dışına işgücü göçü başlamıştır (Yıldırım, 1999: 110). Ancak bu göçler arasında Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı verilerinden elde edilen nüfus rakamına göre Almanya 83 milyon nüfusu sınırlarında barındırmaktadır ve bu nüfusun %10,9’unu Türkler oluşturmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011). Bu noktadan hareketle Almanya nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan Türk göçmenler bugün üçüncü kuşağı Almanya’da büyütmektedir. Değişen dünya düzeni içinde Türk aile yapısını Almanya topraklarında yaşatmaya gayret eden ve yapılan akademik çalışmalarda sıklıkla yaşadıkları dini ve etnik sorunlara yer verilen ‘Almanya’da yaşayan Türkler’ de dünyanın her yerinde olduğu gibi yeni medya teknolojileri ile değişen ve dönüşen dünya düzenine ayak uydurmaya çalışmaktadır.

1961 yılında Almanya ile imzalanan anlaşma çerçevesinde iş ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olma amacıyla Almanya’ya göç eden Türkler, bu ülkede özellikle kültürel ve dilsel alanlarda birçok zorlukla karşı karşıya kalmışlardır. Geçici bir süre için olarak planlanan bu ikamet, çeşitli nedenlerden dolayı kalıcı bir hal almıştır. İlk gidenlerin aksine şu anda Alman kültürü içinde yetişen ikinci, üçüncü ve dördüncü nesil Türkler herhangi bir uyum sorunu yaşamamaktadırlar (Koçak, 2012: 304). Kaynaklar Türklerin sosyal yaşamlarında Almanya koşullarına uyum sağladığını göstermektedir. Almanya’da yaşayan Türklerin sosyal statü açısından profillerinin değişmeye başladığı, uyum sorununun kısmen çözüldüğü söylenebilir. Her ne kadar birinci kuşak göçmenlerden Türkiye’ye dönüşler olsa da, Almanya’da yaşayan çocuklar ile irtibat sürdürülmektedir. Günümüzde Türk toplumu, işsizlik, eğitim ve dışlanma gibi sorunlarına rağmen, Almanya’nın çok kültürlü yapısında kendisine özgü konumuyla yer almaktadır. Türklerin Almanya’da kalıcılığını gösteren diğer önemli gösterge, 250 binden fazla Türk ailesinin kendi sahip olduğu evlerinde ikamet ediyor olmasıdır. Türklerin anavatanla irtibatları da devam etmektedir. Birinci kuşak işçilerden kesin dönüş yapanlar, Almanya’da kalan çocuklarıyla irtibatlarını sürdürmektedir. Almanya’da doğup büyümüş Türkler arasında bile tatillerde Türkiye’ye gidebilme tutkusu çok güçlü şekilde anlamını korumaktadır (Perşembe, 2010: 58). Bu bağlamda düşünüldüğünde, Almanya’da yaşayan Türk ailelerin yeni medya kullanımı konusundaki tutumları ve düşünceleri önem arz etmektedir. Türkiye’deki aileleriyle iletişim kurmak amacıyla yeni medya teknolojilerini kullanmakta ve dijital iletişimden yararlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada yöntem olarak odak grup görüşmesi uygulanmıştır. Bilindiği gibi odak grup görüşmeleri nitel veri toplamada önemli bir işleve sahiptir. Nitel araştırma desen ve yöntemleri içerisinde sınırları belirlenmiş bir konuya odaklanmış ve grupla yapılan görüşme tartışma tekniği odak grup görüşmesi olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 156). Amaç genellemelere ulaşmak değil, görüşleri ortaya çıkarmaktır. Odak grup görüşmelerinin katılımcılar arasındaki etkileşimi artıracak bir özelliğe sahip olması, elde edilecek bilgileri daha da önemli hale getirmektedir. Çünkü birbirlerinden etkilenen katılımcılar farklı görüşlerin ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011: 105). Bu yöntem ile Almanya’da yaşayan Türklerden oluşan bir grup ile yeni medya kullanımlarına ilişkin odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir.

ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma kapsamında Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya bölgesindeki Aachen şehrinde yaşayan 10 kişilik bir katılımcı grup ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi Almanya'da yaşayan Türkler, Türkiye'de yaşayan Türklere farklı olarak buldukları toplumsal yapı içerisinde, kökleri Türkiye'de olan kültürel özellikler ile içinde yaşadıkları Alman toplumuna ait sosyal yapıyı sentezleyerek farklı bir doku oluşturmaktadırlar. Bu genel yaklaşım çerçevesinde düşünüldüğünde Almanya'da yaşayan Türklere oluşan bu çalışmanın örneklemini her ne kadar sınırlılıkları olsa da önem arz etmektedir. Katılımcı sayısı ile ilgili farklı görüşler olsa da, genellikle bu çalışmaların az sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu sayı da genellikle 4 ile 10 kişi arasında değişmektedir (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011:101). Katılımcılar yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik, kültürel özellikler gibi özellikleri dikkate alınmaksızın seçilmiştir. Katılımcılar odak grup görüşmesi başlamadan önce araştırma hakkında bilgilendirilmiştir.

Görüşme soruları Üsküdar ve İstanbul Aydın Üniversitesi ortaklığı ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü paydaşlığında gerçekleşen “Yeni Medya ve Aile Çalıştayı” çerçevesinde gerçekleşen çalışma gruplarının konuları ele alınarak hazırlanmıştır. Görüşmede toplam olarak dokuz soru sorulmuştur. Sorular yeni medya ve bağımlılık, yeni medya ve etik, yeni medya ve ebeveyn-çocuk ilişkisi, yeni medya ve eşler arası iletişim, yeni medya ve sağlık sorunları ile yeni medya ve sosyal politikalar-hukuki iyileştirmeler ekseninde hazırlanmıştır. Görüşme Almanya Aachen'de Yunus Emre Camii kütüphanesinde “Sosyal Medya ve Aile” konulu konferans öncesinde araştırmacı tarafından 10 katılımcı için hazırlanmış bir masa etrafından gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında moderatör/araştırmacı tarafından daha önce hazırlanan sorular sırasıyla sorulmuş ve her bir katılımcıdan cevap alma konusunda moderatör/araştırmacı tarafından yönlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplar dijital ses kaydedici ile kayıt altına alınmış ve daha sonra yazın olarak dijital ortama aktarılmıştır. Buna göre her bir katılımcı K1-K10 arasında kodlar ile ifade edilmiştir.

Araştırmada odak grup teknikleri kullanılmıştır. Odak grup çalışmasında dokuz adet soru etrafında 2 saat süre ile tartışılmıştır. Odak grup çalışması, yeni medya uygulamalarının bağımlılık yaratıp yaratmadığı, sosyal medyada yapılan paylaşımların etik/temel ahlak gibi değerler üzerinden yorumlanması temelinde başlatılmıştır. Cep telefonları, i-pad'ler ve benzeri araçlardan dolayı çocuklar ile iletişimin ne yönde etkilendiği, başkalarının etkinlikleriyle ilgili paylaşımlar yapmasından ne derce etkilenildiği, yeni medya uygulamalarını kullanırken aile içinde bir sınır konulup konulmadığı da öğrenilmeye çalışılmıştır. Yeni medya uygulamalarının, fiziksel, ruhsal açıdan bireyleri nasıl etkilediği ve siber zorbalık ile ilgili düşünceler öğrenilmeye çalışılmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Odak grup çalışmaları tekniği gereğince grup içinde moderatörün hazırladığı soruları sorması ve katılımcıların cevaplaması biçiminde gerçekleşmesinde hareketle zaman zaman katılımcılar kendilerini ifade etmekte çekingen kalmışlardır. Bu çekimser tavır karşısında moderatör grubu gerektiğince yönlendirmek yöntemini tercih etmiştir. Diğer yandan kendi deyimleri ile Almanya'da yaşayan Türk ailelerin birbirlerini çoğunlukla tanıyor olmaları nedeniyle sorulara ilişkin kendi uygulama biçimleri soruluyor olmasına karşın özellikle olumsuz örnekleri diğer şahıslar üzerinden vermeleri de bir diğer sınırlılık olarak belirtilmelidir. Çalışma Aachen bölgesinde yaşayan Türkler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu noktada bu gruplar çeşitlendirilerek farklı kıyaslama çalışmaları da ortaya konabilir. Araştırmanın sınırlılığı Almanya'da yaşayan Türk ailelerin kendi ifadeleriyle “kapalı toplum” içinde yaşamalarından dolayı görüşlerini açık bir ifade dili kullanarak ifade etmekten çekinmeleridir. Diğer bir sınırlılık ise, katılımcıların yeni medya kullanımına ilişkin eleştirileri üçüncü şahıslar üzerinden örnekler vererek ifade etmeleridir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma örnekleminde bulunan 10 katılımcının yaşları 15-65 arasında değişmektedir. Katılımcılar içinde; ev hanımı, öğretmen, iş adamı, işçi ve öğrenciler bulunmaktadır. Katılımcılardan bir tanesi

bekâr olup, tamamı çekirdek aileleriyle birlikte aynı evde yaşamaktadır. Bu noktada bulgular içinde yer verildiği gibi katılımcılar olumsuz örnekleri farklı şahıslar üzerinden; komşuları, arkadaşları, bir tanıdıkları ve bu gibi örnekler üzerinden vermiştir.

BULGULAR

Bu bölümde odak grup çalışmasına katılan ailelerin sorular kapsamında görüşleri topluca yer almaktadır. Aşağıdaki bölümde araştırmanın bulguları sorular baz alınarak derlenmiştir. Buna göre her bir soru kendi içinde değerlendirilerek her bir soruda katılımcıların söylemlerinden bazılarına yer verilmiştir.

YENİ MEDYA UYGULAMALARI VE BAĞIMLILIK

Bilindiği gibi gün geçtikçe yeni medya uygulamaları tüketimden ikili ilişkilere kadar yaşam tarzlarını etkileyecek oranda gündelik yaşantının içinde yer almaya başlamıştır. Değişen davranış kalıpları ve yeni medya uygulamaları ile geçirilen zaman da bu oranda artış göstermiş, gerek mesleki çalışmalarını gerek boş zaman aktivitelerini bu uygulamalar ile yürüten kişiler sayıca artmıştır. Bu kullanıcılardan zaman yönetimini başaramayanlar açısından “patolojik internet kullanımı” tartışmaları başlamış ve hatta “internet bağımlılığı” şeklinde tartışılmaya başlanmıştır.

Yapılan odak grup çalışmasında öncelikle katılımcılara yeni medya uygulamalarının ailelerinde ya da kendilerinde bağımlılık yaratıp yaratmadığı sorulmuştur. Katılımcıların kendilerinde ya da ailelerinde bir bağımlılık ifade etmekten çekindiği kayıt altına alınmıştır. Katılımcılar daha çok çevrelerinde yaşanan bağımlı örneklerini vererek soruya ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan biri *“Hiç başından ayrılmayan sürekli her şeye cevap veren onlarca yüzlerce mesaja yorum yazanlar var.”* (K2) biçiminde düşüncesini ifade ederek sosyal medya uygulamalarına bağımlı olan insanların varlığını bildiğini işaret etmektedir. Bir diğer katılımcı, *“Ben sosyal medyanın araç noktasından çıkıp odak noktası haline geldiğini düşünüyorum. Kişileri bireyselleştirdi ve kişinin odak noktası olduğunu gözlemliyorum. Ben öğretmenim öğrencilerimin bağımlılık noktasına geldiğini düşünüyorum. Almanya’da yedi yıldır öğretmenlik yapıyorum. Bağımlılığın giderek arttığını düşünüyorum.”* (K3) sözleriyle mesleğine ilişkin tespit ettiği gözlemi paylaşmaktadır. Burada katılımcıların üçüncü şahıslar üzerinden yorum yapması dikkat çekicidir. Katılımcılar kendilerine ait sosyal medya kullanım alışkanlıkları üzerinden değil başkaları hakkındaki gözlemleriyle bilgi aktarmaktadır.

Katılımcılardan alınan cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde ise; yeni medya kullanımının zaman zaman bağımlılık düzeyine ulaşabileceği ve bunun bir sosyal risk olabileceği kanaati bulunmaktadır. Yeni medya kullanıcısı olan Türk aileler, diğer kişilerin “bağımlılıkları”nı rahatlıkla ifade ederken; kendi ailelerinin yeni medya kullanımına ilişkin açık bir görüş bildirmekten çekindiği gözlemlenmektedir.

SOSYAL MEDYADA YAPILAN PAYLAŞIMLARA ETİK/TEMEL AHLAK GİBİ DEĞERLER AÇISINDAN BAKIŞ

Sosyal medya kullanımında kültürel değerler ile zaman zaman çatışan, geleneksel yapıda ahlaki bulunmayan bazı değerlerin değişime uğradığı tartışılmaktadır. Sosyal medya platformları, anonim kimliklerce yapılabilen etik ihlalleri, izinsiz görsel kullanımı, doğru olmayan bilgi paylaşımı açısından tartışmalı zeminlerdir. En genel yaklaşımla, yeni medya ve araçları ahlaki açıdan tartışılmaya muhtaçtır. Katılımcılara da bu doğrultuda sosyal medyada yapılan paylaşımları ne ölçüde etik olduğu, diğer bir deyişle temel ahlak kurallarına uygun olup olmadığı sorulmuştur. Bazı katılımcılar etik ihlallere ilişkin örnekler vererek aslında konunun tartışmalı olan yönlerine dikkat çekmişlerdir. Örneğin katılımcılardan biri, *“Çocukların görüntüsünün yayınlanmasını hiç etik bulmuyorum.”* (K4) biçiminde görüşünü dile getirmiştir. Bu bağlamda sosyal medyada çocuk paylaşımı yapanları eleştiren bakış açısını ifade etmiştir.

Bir diğerkatılımcı, “*Sınav kâğıtlarının öğretmenler tarafından deşifre edilmesini uygun bulmuyorum. Öğrencinin adını vermiyor güya ama öğrenci kendi kâğıdı olduğunu biliyor bence bu hiç etik değil.*” (K3) sözleriyle öğretmenlerin öğrencinin haklarını ihlal ederek şahsi bilgilerini sosyal medyada yayınlamasını etik bulmadığını ifade etmiştir. Sosyal medya kullanımının avantajlarından birisi olan ‘görüşlerini, düşüncelerini ifade edebilme’dir. Bu yönüyle önceleri örtülü kalan, kamu vicdanında tepki toplaması muhtemel olan sorunların sosyal medya kullanımı ile rahatlıkla gün yüzüne çıkabildiği açıktır. Ancak bu noktada da kayıt altına almanın etik olup olmadığı tartışması gündeme gelmektedir. Katılımcının ifadeleriyle, “*Eğitmenin şiddet uyguladığı görüntülerin yayınlanması mesela Almanya’da öyle bir şey olması mümkün değil ama Türkiye’de şiddet uyguluyorsa çekiyor onu videoya hemen yolluyor. Etik değil ama yapılan bir yanlış deşifre ediyor. Aslında çekim yapmak etik değil ama yanlış ortaya koyduğu için de etik aynı zamanda...*” (K5) bu çelişki dile getirilmiştir. Şiddet videosunu yayınlayan kişinin de şiddet uygulayan kişinin de kısmen etik olmayan bir tavır içinde olduğunu ancak deşifre ederek konuya dikkat çekmenin de gerekli olduğunu belirtmiştir.

Bir başka açıdan bakıldığında yüz yüze iletişimde daha az kullanılan ifadelerin “sanallık” etkisiyle daha sık kullanılmaya başlamasıdır ki katılımcılardan birinin ifade ettiği gibi; “*Sosyal medyada kişi aslında yüz yüze olduğu şeyleri söylemeyeceği şeyleri bile klavye başında söyleyebiliyor. Siber güvenlik henüz tam çalışmadığı için insanlar tüm sınırları zorlamaya başladılar. Hodri meydan şeklinde eleştirebiliyor, istediğini söylüyor kişiler...*” (K2) Bu söylemiyle katılımcı, siber zorbalığa varan konuşma tarzlarını etik bulmadığını ifade etmektedir. Katılımcılar sosyal medya ortamında kişilerin paylaşımlarına ilişkin zaman zaman temel ahlak sınırlarını zorlayan paylaşımların olduğunu bildiklerini ve bu durumun özellikle kişilerin temel eğitimleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Devletin, siber güvenlik önlemlerini artırmasıyla bu durumun ortadan kalkacağına dair inanç taşıdıklarını da ifade etmektedirler.

YENİ MEDYA UYGULAMALARI VE AİLE İÇİ İLETİŞİM SORUNLARI

Gerek modern dünyanın ebeveyn rolleri açısından getirdikleri ve gerekse teknoloji kullanımı ile değişen davranış biçimleri aile içerisinde de dönüşümlere kaçınılmaz olarak tesir etmektedir. Katılımcılara yeni medya teknolojileri ile çocuklarıyla iletişimlerinde değişiklikler olup olmadığı sorulmuş bu konuda genel yaklaşımları öğrenilmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan biri, çocuklarıyla iletişimden çok çocukların değişen alışkanlıklarından bahsetmiş ve yeni medya teknolojilerine eleştirel yaklaşımını ifade etmiştir: “*Eskiden çocuklar dışarıda oynardı şimdi cep telefonları ile oynuyor. Dışarıda oyun ve arkadaş çevresi yok hepsi sanalda... Aileler ellerine veriyor çocukların ama çocukların hayatı o oluyor...*” (K2)

Diğerkatılımcıya göre ise ebeveynler yeni teknoloji kullanımında daha az bilinçlidir: “*Biz genç velilerle bu problemi yaşıyoruz. Ebeveyn çocuktan daha çok bağımlı olabiliyor.*” (K3) Bu sözleriyle katılımcı, sadece çocuklarla olan iletişimin değil aynı zamanda yetişkinler arası iletişimin de etkilendiğini dile getirmiştir. Katılımcı bu noktada bağımlılığın sadece çocuklar üzerinde değil ebeveynler üzerinden de görülmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. K6 kodlu katılımcı da bağımlılığın çocuklarda değil aynı zamanda yetişkinlerde de olduğunu bunun da nedeninin yetişkinlerin yeni medya kullanım alışkanlıkları olduğunu “*Biz veliler olarak çocuklara bu örneği veriyoruz. Bizim elimizde telefonlar var uyandığımızda var gece yatağa giderken var. Çocuklar bizim söylediğimizden değil davranışlarımızdan etkileniyorlar. Benim çocuklarım büyük ama biz de yetişkinler olarak da bu ortama yenik düşüyoruz.*” sözleriyle vurgulamıştır.

Bazı katılımcılar yeni medya uygulamalarını iyi bir araç olarak kullandıklarından bahisle “*Biz en çok Whatsapp kullanıyoruz ama amaç olarak değil araç olarak kullanılıyor bizde...*” (K2) sözleriyle düşüncesini ifade etmiştir. Bu noktada katılımcı yeni medya uygulamalarından Whatsapp’ı diğerlerine oranla daha sık kullandığını da ifade etmiş ve iletişim aracı olarak kendileri için önemini altını çizmiştir. “*Bazen sesleniyorum yemeğe gelmiyorlar bende Whatsapp’tan ulaşıyorum, hemen geliyorlar hem sesime yazık olmuyor hem de yemeğe iniyorlar. Kolaylık sağlıyor aslında...*” (K3) sözleriyle aynı evin içindeyken çocukları ile Whatsapp’tan iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bu

bağlamda uygulamadan “kolaylık” olarak bahsetmektedir. Bu çerçevede bir diğer katılımcı da “*Yeni medyanın en önemli faydası bizim için gurbette olduğumuzdan dolayı ailelerimizi görüntülü arayabilmek ve onları görebilmek. Sadece dokunamıyoruz ama yanlarında gibiyiz. Bence bu açıdan yeni medya aile ile iletişim kurmak için çok faydalı...*” (K1) şeklinde yorum yapmıştır. Bu noktada yeni medya uygulaması bir “bağımlılık” aracı olmaktan çok, “kolaylık” sağlayan bir uygulama olarak ifade edilmiştir.

Bu tartışma başlığı altında genel olarak katılımcıların yeni medya teknolojileriyle birlikte iletişim modellerinin değiştiğini, zaman zaman bu durumdan memnun olurken zaman zaman ise rahatsızlık duyduklarını ifade ettiklerini söylemek mümkündür. Aynı zamanda katılımcılar kendilerini de eleştirirken çevrelerinden örneklerle de söylemlerini desteklemektedirler.

SOSYAL MEDYADA AİLEYE İLİŞKİN PAYLAŞIMLAR

Katılımcılara aileleriyle yaptıkları etkinlikler sosyal medyada paylaşmaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların söylemlerinden ailece yapılan etkinlikleri paylaşmaktan hoşlanmadıklarının belirlendiği söylenebilir. Hatta çevrelerindeki kişilerin sosyal medya üzerinden yapılan hastane paylaşımların da rahatsız edici bulunduğu çıkarılan sonuçlar arasındadır. Katılımcılardan biri; “*Ailece yaptığımız etkinlikleri kesinlikle paylaşmıyorum bunu etik bulmuyorum. Çoğu arkadaşlar gittiği yeri içtiği çayı paylaşabiliyor. Bir de bunu dini boyuttan düşündüğümüz zaman bunu etik bulmuyorum. Çünkü insanın bir mahremiyeti olmalıdır ve her yediği şey için bir göz hakkı vardır. Gidemeyen vardır giden vardır bu yüzden etik değildir yani...*” (K8) sözleriyle durumu hoş karşılamadığını ifade etmiştir.

Diğer bir katılımcı, sadece olumlu içerikli paylaşımların değil olumsuz durum bildiren içeriklerin de uygunsuz olduğunu belirtmiştir. “*Adam hastaneye yatmış elinde serum şişesi paylaşıyor. Bu şekilde paylaşım yapan bile var.*” (K4) sözleriyle görüşünü dile getirmiştir. Katılımcıların görüşleri genel olarak ele alındığında aile mahremiyeti, özel görsellerin paylaşımı konusunda -odak grup çalışmasına katılan grup dikkate alındığında- yeterince özen gösterdiklerini, dini/ahlaki değerleri esas alarak paylaşımlarda bulduklarını söylemek mümkündür. Bu sonuç, katılımcıların aynı zamanda bir kültür merkezi görevi gören Yunus Emre Cami etkinliklerine katılan, dini, milli değerlerine bağlı bir grup olması ile de ilişkilendirilmelidir.

SOSYAL MEDYADA DİĞER KİŞİLERİN AİLELERİYLE OLAN PAYLAŞIMLARI

Sosyal medyada başkalarının ailece etkinlikleri paylaştıklarını görünce ne hissettikleri, bu durumun kendi içlerinde tartışma konusu olup olmadığı sorulmuştur. Genel yaklaşımla, katılımcıların bu konuda görüş bildirirken endişe taşıdığı görülmüştür. Sayısal olarak Aachen’da yaşayan Türkler azınlıkta olduğundan birbirlerinden haberdar olabilecek durumdadırlar ve herhangi bir görüş bildirildiğinde bir “ima” taşıması bu endişenin temelinde yer almaktadır. Katılımcılardan birisi “*Mutsuz eşleri görüyoruz aslında mutsuz olduklarını biliyoruz ama sosyal medyada mutlu gibi pozlar veriyorlar ya da eski pozlarını tekrar yayılıyorlar ya sinir oluyorum.*” (K6) sözleriyle başkalarının yaptığı paylaşımlara karşı eleştirisini dile getirmiştir. Kişilerin aslında sosyal yaşamlarındaki mutsuzluğunun bilindiği halde sanal ortamda mutlu karelerin paylaşılması katılımcıyı rahatsız etmektedir.

“*Nisbet yapmak amacıyla paylaşılanlar sinir ediyor tabii insanı...*” (K2) sözleriyle başkalarının yaptığı paylaşımların kendisini rahatsız ettiğini ifade eden bir diğer katılımcı; bu paylaşımların kişilerde kıskançlık duygusu uyandırmak amacıyla yapıldığını düşünmektedir. Katılımcılardan biri ise diğer ailelerin paylaşımlarının normal olduğunu “*O kadar da değil ne güzel yemek yesinler romantik paylaşımlar.*” (K3) sözleriyle desteklediğini ifade etmiştir. Benzer biçimde bir başka katılımcı “*Dünya var olduğundan beri başkalarının ilişkilerine bakmak diye bir şey var sonuçta. Şimdi yeni medyada oldu sadece... Ben birilerini mutlu yemek yerken ya da çiçekli bir bahçe içinde fotoğraf görsem o çiftin adına mutlu olurum. Bir çift sürekli çatışma ilişkisi içindeyse... Ama insanın temelinde*

uyumlu bir şey var. Can yoldaşı hayat arkadaşı deniliyor ya gönül bağı gerekir. Başkalarının ilişkisini görmek beni etkilemez.” (K5) biçiminde paylaşılan fotoğraflardan rahatsız olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların bir kısmı sosyal medyada eşleriyle etkinlik yapanların gönderilerinin ilişkilerini etkilediğini ve bunu nispet yapmak amacıyla paylaşıldığının taraflarından bilinmesi durumunda kendilerini rahatsız ettiğini dile getirmiştir. Diğer bir kısmı ise başkalarının yaptığı etkinliklerin kendi ilişkilerini etkilemediği gibi kendisini de rahatsız etmediğini belirttiği kayıt altına alınmıştır.

SOSYAL MEDYA VE EŞLER ARASI İLETİŞİM

Sosyal medyayı araç olarak kullanarak eşini aldatan birilerini duyduğunuzda etkilenip etkilenmedikleri sorulmuştur. Katılımcılardan biri *“Toplumun sağlığı açısından endişe verici bir şey yani...Ama buradaki Türk topluluğu açısından bakıldığında burada görülmez ama tek tük kulağımıza da geliyor”* (K4) sözleriyle Almanya’da yaşayan Türk ailelerin içinden sosyal medyada eşini aldatan kişilerin çıkmayacağını ifade etmiştir. Bu noktadan hareketle sosyal medya uygulamalarını eşleri aldatmak amacıyla bir araç olarak kullanımının yaygın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bir diğer katılımcı ise; *“Benim yakın çevremde öyle aile var.”* (K7) sözleriyle çevresinde sosyal medyadan eşini aldatan kişilerin olduğunu bildiğini belirtmiştir.

“Türkiye ile kıyaslandığında Türkiye’de daha çok var bence... Burası kapalı bir toplum. Bizim hissettiğimiz o... Sayı az çünkü... Buradaki Türk topluluğu için söylüyorum tabi bunu burada olmaz. Türkiye’deki sosyal medya kullanımı çok...” (K6) sözleriyle Almanya’da yaşayan Türk ailelerin küçük bir grup içinde yaşamaları nedeniyle eşlerini sosyal medyadan aldatmalarının çok da mümkün olmayacağını düşündüğünü ifade etmiştir. Ayrıca Almanya’daki Türk ailelerin Türkiye’dekilere oranla daha az sosyal medya uygulaması kullandığını gözlemlediğini belirtmiştir. Katılımcılardan biri daha çok etik açıdan yaklaşarak bu konuda *“Eşlerden biri mutsuzdur. Sanal dünyasında mutlu olabilir. Ahlaki olarak tasvip edilir mi edilmez mi ayrı... Her şeyden önce gayri ahlaki bulursun.”* (K5) şeklinde düşüncelerini ifade etmiş, sosyal medya uygulamalarında eşlerin birbirini aldatmasını ahlak dışı bulduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların hemen hemen tamamı sosyal medyada eşlerini aldatanlara ilişkin bilgi sahibi olduğunu ancak Almanya’da yaşayan Türk ailelerin kapalı toplum yaşam biçimi içinde bu tip aldatmalar ile karşılaşmadığını belirttikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir deyişle sosyal medya uygulamaları ile eşlerini aldatanların kendi eşleriyle iletişimlerini etkilemediğini dile getirdikleri kayıt altına alınmaktadır.

YENİ MEDYA UYGULAMALARI KULLANIMINDA ÇOCUKLARIN DENETİMİ

İnternet konusunda ailenin çocuğa aydınlatıcı bilgiler sunması ve çocuğu olumlu bir şekilde yönlendirmesi bireysel gelişim açısından büyük önem arz etmektedir (Karan 2006: 36-38). Buna ek olarak ebeveynler çocuklarıyla diyalog kurmalı ve internet ortamında çocuklarının neler yaptığını dikkat etmelidirler. Çocuğa kişisel bilgilerin önemi ve bu bilgilerin kimseyle paylaşılması gerektiği izah edilmeli; internette de reel dünyada olduğu gibi davranması gerektiği öğretilmeli ve saygı unsurunu elden bırakmamaları gerektiği vurgulanmalıdır. Çocuklara, etik ve ahlak kurallarına internette de uyulması gerektiği aşılmalı, telif haklarının önemi anlayacakları bir şekilde anlatılmalı ve yapılan paylaşımlarda dikkatli olunması gerektiği öğütlenmelidir. Çocuğun aktivitelerinden haberdar olabilmek için koruyucu ve takip edici programlar kullanılmalıdır. Çocuğa internet ortamında yanlış bilgilerin olabileceği aktarılmalı, reel arkadaşlıklara yönlendirilmeli ve arkadaşlığın önemi vurgulanmalıdır (Karan 2006: 36-38’den akt. Kırık, 2014: 341-342). Bu çerçevede düşünüldüğünde daha fazla korunmaya muhtaç olan çocukların yeni medya kullanımında bilinçli ebeveynlerin önemli olduğunun altı çizilmelidir.

Bu bağlamda katılımcılara aile içinde sosyal medya kullanımına ilişkin saat veya uygulama sınırı koyup koymadıkları sorulmuştur. Diğer bir deyişle katılımcılara nasıl bir denetim uyguladıkları

sorulmuştur. Alınan yanıtlarda bazı ailelerin internet kullanımında sınırlar koyduğunu örnekler ile görmek mümkündür. *“Bizde saat ondan akşam telefon annemin odasına bırakılır. 22:00’de koymayınca babam kızıyor saat 22:00 neden koymuyorsun diye. Ama ben 15 yaşında bir genç kızım ve telefonla olmak istiyorum ama babam izin vermiyor. Benim tamamen bağımlı olmamı istemiyorlar.”* (K9) sözleriyle ailesi tarafından sosyal medya kullanımına sınır getirildiğini ifade etmiştir.

Bazı aileler ile internet kullanımında herhangi bir kısıtlama getirmemektedir. *“Bizde sınır yok ben 15 yaşındayım...”* (K10) sözleriyle diğer bir katılımcı herhangi bir sınır uygulanmadığını belirtmiştir.

Çok katı olmamakla beraber sınırlar koyan bazı aileler de mevcuttur: *“Sınır koyamıyoruz. En azından yattığınız odada olmasın, merdivene koyun diyorum bana -anne git- diyorlar. Whatsapp’tan son görülme özelliğini kapatmalarına izin vermiyorum açık tutun diyorum bileyim en son ne zaman girdiler diye”* (K5) sözleriyle çocuklarının internet kullanımına sağlık ve izlenebilirlik açısından sınırlar koyduğunu ifade etmiştir.

Bir katılımcı internet kullanımına sınırlama getirilse bile çocukların bu sınırı ihlal edebildiğini göstermektedir. *“Biz de telefonu bırakın diyoruz belli bir saatten sonra... -ben telefon kullanmıyorum- diyor. Ama yukarıdan aşağıya internette problem mi var diye bağıyor. Anlıyorum ki kullanıyor”* (K3) sözleriyle telefon kullanımı için saat sınırı koyduğunu ancak çocuğunun zaman zaman sınırı esnettiğini ifade ettiği kayıt altına alınmıştır.

Katılımcılardan bir diğeri; *“Bizim çocuklardan ikisinin Facebook’u yok birisinin var gelişi güzel kullanıyor. En küçük kız Whatsapp uzmanı... Çocuktan çocuğa değişiyor.”* (K2) sözleriyle çocuklar arasında sosyal medya kullanıcılarının farklı boyutları olabileceğine, bu nedenle genel sınırlar koymanın çözüm olmayacağına dair düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcıların bu başlıkta yaptıkları yorumlar değerlendirildiğinde; bir kısmının yeni medya teknolojilerinin kullanılmasına ilişkin sınırlandırmalar koyduklarını diğer kısmın ise her hangi bir sınırlama uygulaması gerçekleştirmediğini göstermektedir. Almanya’da yaşayan Türk ailelerin yeni medya teknolojilerine ilişkin bir sınırlandırma kararını belirtmek söz konusu değildir. Sınırlamaların aile içi kurallar çerçevesinde şekillendiği söylenebilir.

YENİ MEDYA UYGULAMALARI VE SAĞLIK (FİZİKSEL, RUHSAL) ETKİLEŞİMİ

Katılımcılara yeni medya uygulamaları ile ailelerinin sağlık açısından etkilenip etkilenmediği sorulmuştur. K2 kodlu katılımcı *“Gelecekte daha büyük zararları da görülecek.”* sözleriyle yeni medya teknolojilerinin sağlık açısından problemler yaratacağına ilişkin görüşlerini dile getirmiştir. Tam olarak hangi rahatsızlıklar oluşabileceğine dair net bilgi vermemesine karın yen olmasının sonucu olarak sonuçlarının ilerleyen zamanlarda ortaya çıkacağına işaret etmiştir.

Soruya K6 kodlu katılımcı *“Boyun fıtığı olanlar var”* biçiminde cevap vermiştir. K4 kodlu katılımcı ise *“Anaokulu ve ilkokulu çocuklarda masa başında oturmaktan dolayı anne ve baba da pasif bir yaşam sürüyorsa motorik denilen kas ve gelişmesinde gerileme olduğu ortaya kondu. Tıp tarafından belirlendi bu şu an....”* sözleriyle yeni medya kullanımının sebep olabileceği sonuçları bildiklerini ifade etmiştir.

Katılımcıların genel olarak yeni medya kullanımı ile oluşabilecek sağlık problemlerine ilişkin bilgi sahibi olduğu ancak çözüm yöntemi olarak her hangi bir görüşlerinin olmadığı söylenebilir.

YENİ MEDYA VE SİBER ZORBALIK

Katılımcılara siber zorbalıktan korunmak amacıyla kullandıkları bir yöntem olup olmadığı sorulmuştur. Soru hem kendileri hem de çocukları açısından nasıl korunduklarının ifade edilmesiyle katılımcılara geliştirilerek verilmiştir.

K1 kodlu katılımcı “Çocukları birçok kazalara (yeni medyanın) yönlendirdiğini duyuyoruz.” sözleriyle fikrini ifade etmiştir. K4 kodlu katılımcı ise “Ailelerin korumasının kolay olmadığını bu konuya devletin el koyması gerektiğini düşünüyorum. Bu kişilerin çözebileceği bir şey değil. Sürekli çocuğun başında bekleyemez. Bunu devletin yapması gerekir.” sözleriyle çözümü devletin üretmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu noktada katılımcının yeni medya üzerinden gerçekleşen zorbalığın ne denli boyutlarıyla büyük olabileceğine ilişkin fikrini de ortaya koyduğu söylenebilir.

“Anne ve babadan daha iyi kullanıyor 5 yaşındaki çocuk... Anne baba daha uygulamaları bilmiyor ki korumayı bilsin....” Sözleriyle K9 kodlu katılımcı fikrini ifade etmiştir. Katılımcıya göre ilk önce anne baba kendini geliştirmeli ve çocuğunu siber zorbalığa karşı koruma yöntemlerini geliştirmelidir. Genel olarak katılımcıları siber zorbalığı bildiği ancak korunmanın nasıl gerçekleştirilebileceğini bilmediği söylenebilir. Katılımcılar ebeveynlere ve devlete sorumluluklar yüklenmesi gerektiğini düşünmekte ancak tam anlamıyla nasıl korunabileceğini bilmemektedir.

Araştırma bulgularında elde edilen verilerle örneklemde yer alan kişilerin, yeni medya teknolojileriyle birlikte iletişim tarzının değiştiğini, zaman zaman bu durumdan memnun olurken zaman zaman ise rahatsızlık duyduklarını ifade ettiklerini söylemek mümkündür. Aynı zamanda katılımcılar kendilerini de eleştirirken çevrelerinden örneklerle de söylemlerini desteklemektedirler. Aile mahremiyeti, özel görsellerin paylaşımı konusunda -odak grup çalışmasına katılan grup dikkate alındığında- yeterince özen gösterdiklerini, dini/ahlaki değerleri esas alarak paylaşımlarda bulduklarını söylemek mümkündür. Bu sonuç, katılımcıların aynı zamanda bir kültür merkezi görevi gören Yunus emre Cami etkinliklerine katılan, dini, milli değerlerine bağlı bir grup olması ile de ilişkilendirilmelidir. Katılımcıların bir kısmı sosyal medyada eşleriyle etkinlik yapanların gönderilerinin kendi ilişkilerini etkilediğini ve bunu nispet yapmak amacıyla paylaşıldığının taraflarından bilinmesi durumunda kendilerini rahatsız ettiğini dile getirmiştir. Diğer bir kısmı ise başkalarının yaptığı etkinliklerin kendi ilişkilerini etkilemediği gibi kendisini de rahatsız etmediğini belirttiği kayıt altına alınmıştır. Katılımcıların hemen hemen tamamı sosyal medyada eşlerini aldatanlara ilişkin bilgi sahibi olduğunu ancak Almanya’da yaşayan Türk ailelerin kapalı toplum yaşam biçimi içinde bu tip aldatmalar ile karşılaşmadığını belirttikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir deyişle sosyal medya uygulamaları ile eşlerini aldatanların kendi eşleriyle iletişimlerini etkilemediğini dile getirdikleri kayıt altına alınmaktadır.

Katılımcıların bir kısmının çocuklarına yeni medya teknolojilerinin kullanılmasına ilişkin sınırlandırmalar koyduklarını diğer kısmın ise her hangi bir sınırlama uygulaması gerçekleştirmediğini göstermektedir. Sınırlama koymamanın ailenin yapısına göre değiştiği kanaati uyandıran bu sonuç ile Almanya’da yaşayan Türk ailelerin aile içi kurallar çerçevesinde yeni medya teknolojilerine ilişkin bir sınırlandırma kararından söz edilebilir. Katılımcıların genel olarak yeni medya kullanımı ile oluşabilecek sağlık problemlerine ilişkin bilgi sahibi olduğu ancak çözüm yöntemi olarak her hangi bir görüşlerinin olmadığı söylenebilir.

SONUÇ

Amacı Almanya’da yaşayan Türklerin, yeni medya kullanımlarının aile yaşantılarında ne şekilde değişiklikler getirdiği, yaşamlarında hangi noktaya konumlandırıldığının ortaya konması olan bu çalışma ile Almanya’da yaşayan Türk aileler ile odak grup çalışması yöntemi ile yapılan bu çalışmanın yeni medya kullanımı üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir. Yeni medya kullanımı tüm dünyada iletişim biçimlerinin, tarzlarının ve dolayısıyla geleneksel olanın değişimine sebep olmuştur. Bu bağlamda, yeni medya kullanımının getirdiği değişiklikler konulu çalışmalara farklı bir coğrafyadan Türklerin yaşam biçimine ne etkiler yaptığı verisinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle çalışma Türklerin yaşadığı Almanya’nın başka bölgelerinde de yapılarak değerlendirilebileceği gibi Türklerin yoğun olarak yaşadığı farklı ülkelerde de yapılarak değerlendirilebilir. Bu araştırma kapsamında katılımcıların yeni medya kullanımı ile aile içi iletişimin ne yönde etkilendiği öğrenilmeye çalışılmış, bağımlılık, etik/temel ahlak gibi değerler

üzerinden yeni medyanın yorumlanması istenmiştir. Yeni medya kullanımına hız katan teknolojik aletlerin çocuklar ile iletişimi ne yönde etkilediği öğrenilmeye çalışılmıştır. Yeni medya uygulamalarının, fiziksel, ruhsal açıdan bireyleri nasıl etkilediği ve siber zorbalık ile ilgili düşünceler tartışılmıştır.

Öncelikle katılımcıların özellikle olumsuz eleştirel yaklaşımlarını “öteki” üzerinden yorumladıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle verilen örneklerdeki negatif kimlikler önemli ölçüde üçüncü şahıslardır. Bu noktada Almanya’da yaşayan Türk ailelerin kısmi olarak kapalı toplumun üyesi olduklarının kendi ifadelerinde de yer aldığı kayıtlarda bulunmaktadır. Bu bağlamda kendilerine ilişkin kullanımlardan bahsedilirken kimlikler eleştirel bir ifade kullanılırsa diğer şahıslar üzerinden ifade edilmiştir.

Yeni medya teknolojilerinin aile içi iletişim noktasında zaman zaman sorunlar yarattığı düşünülse de Türkiye’deki aileleri ile çevrimiçi görüntülü görüşme olanağı sağlaması nedeniyle genel olarak olumlandırdığı da ifade edilmelidir.

Katılımcılardan alınan cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde ise; yeni medya kullanımının zaman zaman bağımlılık düzeyine ulaşabileceği ve bunun bir sosyal risk olabileceği kanaati bulunmaktadır. Yeni medya kullanıcısı olan Türk aileler, diğer kişilerin “bağımlılıkları”nı rahatlıkla ifade ederken; kendi ailelerinin yeni medya kullanımına ilişkin açık bir görüş bildirmemektedir.

Katılımcılar sosyal medya ortamında kişilerin paylaşımlarına ilişkin zaman zaman temel ahlak sınırlarını zorlayan paylaşımlar olduğunu bildiklerini ve bu durumun özellikle kişilerin temel eğitimleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Devletin, siber güvenlik önlemlerini artırmasıyla bu durumun ortadan kalkacağına dair inanç taşıdıklarını da ifade etmektedirler. Almanya’da yaşayan Türk aileler kapalı bir toplum içinde yaşadıkları ve nispeten küçük gruplar oldukları için özellikle sosyal medya uygulamalarını kullanma açısından, paylaşımlarını daha kontrollü olarak yaptıkları katılımcıların tamamı tarafından düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Almanya’da yaşayan Türk ailelerin Türkiye’de yaşayan ailelerden farklı olarak, içinde yaşadıkları toplumun kültüründen de etkilenecek, yeni medya kullanımı konusunda daha kontrollü adımlar attığı söylenebilir. Tüm dünyada değişen iletişim modelleri, tarzları şüphesiz Almanya’da yaşayan Türkler açısından da söz konusudur. Ancak nispi olarak küçük gruplar halinde yaşayan Türkler, yeni medya kullanımında dâhil oldukları grubun kabullerini aidiyet hissine olan ihtiyaç sebebiyle daha fazla önemsemektedirler. Odak grup görüşmelerinde yer alan ve katılımcıların Türkiye’de yaşayan Türklere yönelik yaptıkları vurgular, bu çalışmanın gerek Türkiye’de yaşayan gerekse de Almanya’da yaşayan ve farklı sosyal statülerden ailelerle benzer odak grup görüşmelerinin yapılması gerektiğini düşündürmektedir. Böylelikle yeni araştırmalar ile zenginleştirilmiş ve literatüre kıyaslama imkânı sağlayacak bulgulara ulaşılabilecektir.

KAYNAKÇA

Akar, Filiz. (2016). *Ergenlerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Özellikleri ile İnternet Kullanım Amaçlarının Çeşitli Değişkenlerce İncelenmesi (Yozgat İli Örneği)*. Bozok Üniversitesi Uluslararası Bozok Sempozyumu, Bildiri Kitabı, 3. Cilt, 147-165. Yozgat, Türkiye.

Aydoğan, Aylin. ve Başaran, Funda. (2012). “Yeni Medyayı Alternatif Medya Bağlamında Anlamak”, Ömer Özer (der.), *Alternatif Medya Alternatif Gazetecilik: Türkiye’de Alternatif Gazetecilik Üzerine Değerlendirmeler*, İstanbul: Literatürk, 213-246.

Çakır, Vedat. ve Çakır, Vesile (2012). *Üçüncü Kişi Etkisi Teorisi Bağlamında Sosyal Paylaşım Sitelerinin Kullanımı*. 2nd International Symposium New Communication Technologies and Social Transformation, 667-680.

Çokluk, Ömay, Yılmaz, Kürşad, ve Oğuz, Ebru. (2011). *Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi*, Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 4 (1), 95-107.

Demir, Ümi.t (2016). *Sosyal Medya Kullanımı ve Aile İletişimi: Çanakkale'de Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 9(2), 27-50.

Geray, Haluk. (2003). *İletişim ve Teknoloji: Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Kanık, Cengiz. (2017). *Türkiyeli Göçmenler, Çokkültürlülük Ve Kültürlerarasılık (Almanya Örneği)*, Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4(2), 143-156.

Karan, Gökçen. (2006). *Anne Babalar İçin İnternet Rehberi*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Kırık, Ali Murat. (2014). *Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching, 3(1), 337-347.

Koçak, Muhammet. (2012). *Almanya'da Yaşayan Türklerin Türkçe Dil Becerileri Üzerine Bir İnceleme*. Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, 4(1), 303-313.

Müyesseroğlu, Ertuğrul. (2018). *Dijital İletişim nedir?* <http://www.thinkwithturkiye.com/dijital-iletisim-nedir/> (erişim tarihi: 19.04.2019)

Öztürk, Mehmet Fatih ve Talas, Mustafa. (2015). *Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi*. Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, 7(1), 101-120.

Perşembe, Erkan. (2010). F. *Almanya'nın Baden-Württemberg Eyaletinde Eğitim Sistemi Ve Türk Göçmen Çocuklarının Eğitim Sorunları*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 29(29), 55-80.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2011). Ülke Künyesi. <http://www.mfa.gov.tr/almanya%20-kunyesi.tr.mfa> (erişim tarihi: 24.04.2019).

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, İbrahim. (1999). *Federal Almanya'da Yaşayan Türk Evli Bireylerin Psikolojik Belirtileri*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 110-120.

Yılmaz, Mehmet Yalçın. (2014). *İki Dillilik Olgusu Ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu*. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 9(3), 1641-1651.